

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาวรรณกรรมนิทานของไทยแต่เดิมเป็นการศึกษาเชิงวรรณคดี อันอาจรวมถึง การศึกษาเชิงประวัติที่ผ่านมาของเรื่อง การตรวจสอบความถูกต้องของสำนวนต้นฉบับ รวมไปถึง การศึกษาเชิงภาษาและสุนทรียศาสตร์เพื่อตระหนักถึงคุณค่าของวรรณคดีไทย ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ต่อมาได้เริ่มมีการศึกษาวรรณกรรมนิทานทางสาขาคติชนวิทยา จึง ทำให้งานการศึกษาวรรณกรรมนิทานกว้างขวางขึ้น การศึกษาวรรณกรรมนิทานทางสาขาคติชน วิทยานี้ เท่าที่ผ่านมามีการศึกษาอยู่หลายแนวด้วยกัน ดร.กึ่งแก้ว อัดถากร ผู้บุกเบิกวิชาคติชน วิทยาให้กับวงวิชาการไทย ได้สนับสนุนให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทางคติชนวิทยา ทั้งอาจารย์ และนิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะในวิทยาลัยครูภาคต่างๆ ต่างให้ความสนใจเก็บรวบรวมนิทาน จากที่ต่างๆ เริ่มตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ตลอดถึงระดับจังหวัด ต่อมาหลังจากเก็บ รวบรวมข้อมูลแล้ว ก็ได้มีการจัดจำแนกนิทานออกเป็นประเภทต่างๆ เช่น นิทานชีวิต นิทาน วีรบุรุษ นิยายประจําถิ่น และนิทานอธิบายเหตุ เป็นต้น

หลังจากนั้นจึงมีการใช้ระเบียบวิธีและทฤษฎีทางคติชนวิทยามาศึกษาวรรณกรรมนิทาน เช่น ปรีชา อุดตระภูต นำทฤษฎีกฎเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านของ Axel Olrik มาศึกษาวรรณกรรม พื้นบ้านจากตำบลรังกาใหญ่ เพื่อให้เห็นลักษณะโครงสร้างที่เป็นสากลของนิทานพื้นบ้านจาก ตำบลรังกาใหญ่ สุกัญญา สุจฉายา ใช้ระเบียบวิธีภูมิ-ประวัติ ศึกษาที่มาของเรื่อง พระสุธน- นางมโนห์รา ศิราพร รัฐะฐาน ใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายของนิทานมาศึกษาเรื่องรามเกียรติ์เพื่อ วิเคราะห์ดูความเปลี่ยนแปลงด้านเนื้อหา ทำให้เห็นการปรับเปลี่ยน และความแพร่หลายของ นิทานในท้องถิ่นต่างๆ เอื้อนทิพย์ พีระเสถียร นำดัชนีอนุภาคของนิทานพื้นบ้านและดัชนีแบบ เรื่องนิทานพื้นบ้าน มาศึกษาวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุ ทำให้เห็นโครงเรื่องและองค์ประกอบอื่นๆ ของเรื่องได้อย่างชัดเจน และช่วยให้การศึกษาแยกแยะนิทานแต่ละเรื่องมีระบบยิ่งขึ้น

นอกจากระเบียบวิธีและทฤษฎีทางคติชนวิทยาที่กล่าวมาแล้ว ยังมีทฤษฎีทางคติชน วิทยาอีกทฤษฎีหนึ่งที่น่าสนใจ คือ ทฤษฎีโครงสร้างนิทาน ทฤษฎีนี้มีความน่าสนใจตรงที่ผู้ค้นคว้าได้กล่าวสรุปผลการศึกษาไว้ว่า นิทานประเภทเดียวกันจะมีโครงสร้างที่กำหนดการดำเนิน

เรื่องของนิทานเหมือนกับที่ภาษามีไวยากรณ์เป็นเครื่องกำหนด ผู้ที่เป็นเจ้าของทฤษฎีนี้ คือ วลาดิเมียร์ พรอพพ์

วลาดิเมียร์ พรอพพ์ เป็นนักคติชนวิทยาชาวรัสเซีย เขาได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับโครงสร้างนิทานของรัสเซียขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๒๘ ให้ชื่อว่า **Morphology of the Folktale** และได้มีการแปลเป็นภาษาอังกฤษเมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๘ พรอพพ์ได้ศึกษานิทานมหัศจรรย์ (fairy tale) ของรัสเซีย ประมาณ ๑๐๐ เรื่อง เขาพบว่านิทานทั้งหมดนี้ต่างมีโครงเรื่องทำนองเดียวกัน แต่อาจแบ่งได้เป็นสองประเภท ประเภทแรกจะเน้นการต่อสู้ของตัวเอกกับตัวโกง ส่วนเรื่องประเภทที่สองจะเน้นที่การทดสอบความสามารถของตัวเอก แต่โครงเรื่องทั้งสองประเภทนี้มีการเริ่มต้นเรื่องและตอนจบเรื่องเหมือนกัน เขาได้แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ต่างกันในนิทานแต่ละเรื่องนั้นคือ ตัวละคร แต่พฤติกรรมของตัวละครจะไม่เปลี่ยนแปลง พรอพพ์จึงสนใจพฤติกรรมของตัวละครที่มีปรากฏซ้ำๆ กันในนิทานแต่ละเรื่องมากกว่าจะสนใจว่าตัวละครใดเป็นผู้กระทำพฤติกรรมนั้นๆ พรอพพ์จึงได้เสนอแนวทางใหม่ในการศึกษานิทานคือ ให้สนใจพฤติกรรมของตัวละครเท่านั้น ซึ่งพฤติกรรมนี้จะเป็ นพฤติกรรมลอยๆ ที่ไม่ได้ผูกติดว่าใครเป็นผู้กระทำ พรอพพ์เรียกพฤติกรรมดังกล่าวนี้ว่า **function** และเขาพบว่าในนิทานรัสเซียมีพฤติกรรม (function) ของตัวละครไม่เกิน ๓๑ พฤติกรรม เช่น สมาชิกคนหนึ่งของครอบครัวออกไปจากบ้าน แทนค่าด้วย β ตัวโกง แทนค่าด้วย A ตัวเอกออกเดินทางจากบ้าน แทนค่าด้วย $\uparrow$ หรือตัวเอกต่อสู้กับตัวโกง H เมื่อพรอพพ์ได้นำพฤติกรรมทั้ง ๓๑ พฤติกรรมมาเรียงต่อกัน จึงทำให้เห็นโครงสร้างของนิทานรัสเซีย ทำให้เขาได้ข้อสรุปว่านิทานมีโครงสร้างที่กำหนดการดำเนินเรื่องของนิทาน และนิทานมหัศจรรย์ของรัสเซียทั้ง ๑๐๐ เรื่องนั้นก็ดำเนินไปบนโครงสร้างนิทานอันเดียวกัน อันหมายถึงว่า มีลำดับพฤติกรรมและการดำเนินเรื่องคล้ายๆ กัน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโครงสร้างของนิทานไทยโดยจะเลือกศึกษานิทานประเภทนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ ซึ่งมีลักษณะตรงกับคำว่า fairy tale ในภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นนิทานประเภทเดียวกับที่พรอพพ์ใช้ สำหรับคำว่า fairy tale นี้ ได้มีผู้ให้ความหมายเป็นภาษาไทยต่างๆ กันไป ดังนี้ กุหลาบ มัลลิกะมาส เรียกนิทานประเภท fairy tale ว่า นิทานปรัมปรา (กุหลาบ มัลลิกะมาส, ๒๕๐๙ : ๑๐๕) กิ่งแก้ว อัดถากร เรียกนิทาน fairy tale ว่า เทพนิยาย (กิ่งแก้ว อัดถากร, ๒๕๑๙ : ๑๒) ประคอง นิมมานเหมินท์ เรียกนิทานประเภทนี้ว่า นิทานมหัศจรรย์ (ประคอง นิมมานเหมินท์, ๒๕๓๗ : ๖๐) และศิริพร ฐิตะฐาน ณ ถลาง เรียกนิทานนี้ว่า นิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ (ศิริพร ฐิตะฐาน ณ ถลาง, ๒๕๓๙ : ๑๕๘)

นิทานประเภท fairy tale ของไทยไม่ว่าจะเรียกว่านิทานปรัมปรา เทพนิยาย นิทานมหัศจรรย์ หรือนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ ก็ตามเป็นนิทานผจญภัยของวีรบุรุษ ซึ่งตัวเอกมักเป็น

เจ้าชายที่มีภรรยาหลายคนแต่มักพลัดพรากจากนาง ในตอนจบเมื่อได้พานางทั้งหลายกลับไป
ยังบ้านเมืองแล้ว อาจนำไปสู่การทิ้งหวงระหว่างเมียหลวงและเมียน้อย

เป็นเรื่องที่เข้าสู่ตร “รักลูกสาวยักษ์พาภักจนจร แล้วย้อนกลับมาฆ่า
พ่อตาย” เป็นนิทานผจญภัยของวีรบุรุษ ในระหว่างการผจญภัยมักจะฆ่า
ยักษ์และได้ลูกสาวยักษ์เป็นภรรยา พระเอกในนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ มักจะมี
ภรรยาหลายคน ซึ่งในตอนท้ายอาจนำไปสู่บททิ้งหวง อัจฉาธิยา ระหว่างเมีย
หลวงเมียน้อย (ศิริพร จิตะฐาน ณ ถลาง, ๒๕๓๙ : ๑๕๘)

นิทานประเภทนี้นอกจากจะนำมาเล่าเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังเป็น
วัตถุประสงค์ของละครนอก ลิเก บางครั้งจึงเรียกว่า นิทานทรงเครื่อง และยังเป็นวัตถุประสงค์ของกลอน
สวดทางภาคกลาง และคำวซอซึ่งเป็นรูปแบบคำประพันธ์ของภาคเหนือที่นิยมใช้แต่งนิทาน และ
ด้วยเหตุที่มีเนื้อหามุ่งความบันเทิงใจเป็นหลัก บางครั้งจึงเรียกนิทานประเภทนี้ว่า นิทาน
ประโลมโลก เมื่อมีการพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีโรงพิมพ์วัดเกาะเกิดขึ้น ได้มีการพิมพ์นิทาน
ประเภทนี้ออกมา ทำให้เรียกนิทานประเภทนี้ว่า นิทานวัดเกาะ คนไทยในภูมิภาคต่างๆ ต่างก็
ชอบฟังนิทานประเภทนี้ เช่น ในภาคเหนือได้นำมาแต่งด้วยคำประพันธ์ชนิดหนึ่งที่เรียกว่า
คำวซอ หรือแต่งเป็นวรรณคดีชาดก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ได้นำนิทานประเภทนี้มา
ประพันธ์เป็นวรรณคดีท้องถิ่นเพื่อใช้อ่าน ใช้เทศน์ในงานเทศกาลต่างๆ และเมื่อเรามีสถานี
โทรทัศน์ก็มีละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเป็นนิทานซึ่งรับรู้กันว่า ละครนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโครงสร้างวรรณกรรมนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ ของไทยท้องถิ่นต่างๆ
โดยแบ่งเป็นวรรณกรรมนิทานภาคกลาง วรรณกรรมนิทานภาคใต้ วรรณกรรมนิทานภาคเหนือ
และวรรณกรรมนิทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แนวทฤษฎีโครงสร้างนิทานของวลาดิมีร์
พรอพพ์ มาเป็นตัวแบบ(model)ในการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวรรณกรรมเชิงโครงเรื่อง

วรรณา บางเสน (๒๕๓๙) การศึกษาโครงเรื่องและอนุภาคในวรรณคดีกลอนอ่าน
ประเภทนิทาน จากฉบับตัวเขียนที่มีในหอสมุดแห่งชาติ วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา จากการศึกษาได้ข้อสรุปว่า วรรณกรรมกลอนอ่าน
ประเภทนิทานส่วนใหญ่จะมีการเรียงลำดับปัญหา และเหตุการณ์ของโครงเรื่องที่คล้ายคลึงกัน
ไม่ว่าจะเป็นการเปิดเรื่อง การเริ่มปรากฏของปัญหา การขยายตัว คลี่คลายของปัญหา ปัญหา
ได้รับการแก้ไข ตลอดจนการคลี่คลาย เข้าสู่จุดจบของปัญหา และการปิดเรื่อง มีการสร้างความ
ขัดแย้งในโครงเรื่องทุกเรื่อง มีอนุภาคหลักคือ ตัวละคร ของวิเศษ และเหตุการณ์สำคัญและ
กล่าววว่าวรรณกรรมประเภทนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมไทย

อารี รุ่งเรือง (๒๕๓๔) การศึกษาเชิงวิเคราะห์นิทานกลอนอ่าน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จากการศึกษาอนุภาคในตอนสำคัญ ในนิทานกลอนอ่านทำให้เห็นว่า นิทานกลอนอ่านมีโครงเรื่องที่คล้ายคลึงกัน คือ ส่วนมากจะประกอบไปด้วยตอนสำคัญทั้ง ๕ ตอน คือ ตอนกำเนิดตัวละครสำคัญ ตอนพลัดพราก ออกจากเมือง ตอนได้คู่ครอง ตอนพลัดพรากจากคู่ครอง และตอนกลับมาพบกัน นิทานทุกเรื่องจบลงด้วยความสุข แม้ว่านิทานกลอนอ่าน จะมีเรื่องของอิทธิปาฏิหาริย์มาช่วยให้เรื่องสนุกสนานมากขึ้น แต่ทุกเรื่องก็มีโครงเรื่องเหมือนๆ กัน ทำให้ผู้อ่านเดาเรื่องได้

ศิราพร วิตะฐาน (๒๕๓๗) ตัวเอกและตัวร้ายในนิทานจักรๆ วงศ์ๆ บทความในในห้องถิ่นมีนิทานและการเล่น...การศึกษาคติชนในบริบททางสังคมไทย ได้ใช้ทฤษฎีโครงสร้างของ วลาดิเมียร์ พรอพพ์ เป็นแนวศึกษาโครงเรื่องของนิทานจักรๆ วงศ์ๆ โดยใช้นิทานจากบทละครนอกสมัยอยุธยา มาศึกษา พบว่านิทานจักรๆ วงศ์ๆ มีโครงเรื่อง ๓ ประเภทดังนี้

ประเภทที่ ๑ เรื่องจะเริ่มกล่าวถึงพระราชามีมเหสีหลายองค์ มเหสีรองเกิดความอิจฉาริษยามเหสีเอก เมื่อมเหสีเอกคลอดโอรสซึ่งเป็นพระเอก ก็จะถูกกั้นแกล้งให้ออกจากเมือง เช่น เรื่องสังข์ทอง สังข์ศิลป์ชัย พิณสุริวงค์ เมื่อพระเอกโตขึ้นจึงออกติดตามหาบิดามารดา สุดท้ายได้ชานาและมีเรื่องทะเลาะกับพ่อตา

ประเภทที่ ๒ เรื่องจะเริ่มที่พระเอกเป็นหนุ่มกำลังเสาะหาชายาที่ต้องตามประเพณี เช่น ยกศรแล้วจึงได้ธิดาของพระราชามือหนึ่งมาครอง เช่น เรื่องการะเกด บางเรื่องอาจลักลอบเข้าหาธิดาของพระราช ทำให้มีเรื่องทะเลาะกับพ่อตา พระเอกฆ่าพ่อตาตาย หรืออาจถูกพ่อตาฆ่า เช่น สุวรรณหงส์ แล้วมีฤาษีมาชุบชีวิต ต่อมาภายหลังต้องพลัดพรากกับชายาองค์นี้ ระหว่างตามหาชายาพระเอกก็หลงเข้าไปเมืองอื่น และพระเอกมักจะทำพฤติกรรมซ้ำๆ คือลอบเข้าหาธิดาพระราชามือหนึ่ง ทำให้โครงเรื่องดังกล่าวนี้พระเอกมีชายาหลายคนในตอนจบ

ประเภทที่ ๓ เรื่องจะเริ่มที่พระเอกมีชายาแล้ว พระเอกและชายาออกประพาสป่า แต่มีเหตุให้ต้องพลัดพรากกัน อันเป็นเหตุให้พระเอกได้ชายาอีก เช่น เรื่องไชยเชษฐ พระเอกมีชายาอยู่แล้วเจ็ดคนก็ได้ชายาอีกเป็นคนที่แปด ในตอนจบของเรื่องมักมีการอิจฉาริษยากันระหว่างมเหสีเอกและมเหสีรอง

สุธาวดี หนูนิกดี (๒๕๔๑) การศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านลาวพวน จากจังหวัดสุพรรณบุรี ตามทฤษฎีของทอมป์สันและพรอพพ์ บทความใน คติชนกับคนไทย-ไท รวมบทความทางด้านคติชนวิทยาในบริบททางสังคม งานชิ้นนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างของนิทานเรื่อง ท้าวกำพร้าว่านต่าง ๆ โดยได้ศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างนิทานเรื่องท้าวกำพร้าว่าน ของสำนวนลาวพวน เขมร และเวียดนาม ผู้เขียนได้แบ่งนิทานออกเป็นตอนต่างๆ และได้เปรียบเทียบพฤติกรรมของตัวละครในแต่ละตอน ในสำนวนต่างๆ เพื่อหาโครงสร้างหลักของ

นิทานเรื่องนี้ที่มีปรากฏในต่างวัฒนธรรม ทั้งนี้ได้อาศัยระเบียบวิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมและโครงสร้างนิทานของพรอพพ์

ปฐม หงส์สุวรรณ (๒๕๕๒) การวิเคราะห์ตำนานสุริยคราส และจันทรคราสของชนชาติไทย วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างและเนื้อหาของตำนานสุริยคราส และจันทรคราสสำนวนต่างๆ ของชนชาติไทย ในลักษณะการวิเคราะห์โครงสร้างของตำนาน ได้ประยุกต์ระเบียบวิธีของวลาติมีร์ พรอพพ์มาใช้ในการจำแนกพฤติกรรมและลำดับพฤติกรรมของตำนานสำนวนต่างๆ และได้จัดกลุ่มของชนชาติไทย ตามแบบเรื่องและโครงสร้างของตำนาน

จากที่ได้กล่าวมานี้จะเห็นว่า งานวิจัยที่ได้ทำมาก่อนหน้านี้ จะเป็นการศึกษาโครงเรื่องของนิทานในวรรณคดีกลอนอ่าน หรือโครงเรื่องนิทานจักรๆ วงศ์ๆ ซึ่งเป็นเนื้อหาของบทละครนอกสมัยอยุธยา หรือเป็นการศึกษาโครงสร้างของนิทานเฉพาะเรื่อง เช่น ในกรณีนิทานท้าวกำพร้าว หรือตำนานสุริยคราส และจันทรคราสของชนชาติไทย แต่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาโครงสร้างนิทานจักรๆ วงศ์ๆ ของทุกภาคของไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างวรรณกรรมนิทานไทยตามแนวทฤษฎีโครงสร้างของวลาติมีร์ พรอพพ์
๒. ศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างวรรณกรรมนิทานไทยภาคต่างๆ

สมมติฐานของการวิจัย

วรรณกรรมนิทานของไทยภาคต่างๆดำเนินเรื่องไปบนโครงสร้างหลักเดียวกัน แต่อาจมีรายละเอียดต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ประเภทของข้อมูลที่ใช้ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษานิทานจักรๆ วงศ์ๆ ของไทยจำนวน ๖๑ เรื่อง
๒. วิธีเลือกข้อมูล ผู้วิจัยได้เลือกข้อมูลที่เป็นวรรณกรรมนิทานที่มีผู้เรียบเรียงไว้ในลักษณะของเรื่องย่อที่มีปรากฏในงานรวบรวม งานปริวรรต วิทยานิพนธ์ และหนังสือต่างๆ และได้คัดเลือกข้อมูลนิทานสำนวนที่มีการย่อเรื่องได้ความสมบูรณ์ที่สุด และเนื่องจากวรรณกรรมนิทานประเภทจักรๆ วงศ์ๆ ปรากฏอยู่ในหลายรูปแบบ เช่น ภาคกลาง มีปรากฏอยู่ในรูปแบบ

ของวรรณกรรมประเภทกลอนสวดและโขนละครนอก ภาคใต้ ปรากฏในรูปของวรรณคดีประเภทนิทานประโลมโลก ภาคเหนือ ปรากฏในรูปของวรรณกรรมคำว และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏในรูปของวรรณคดีท้องถิ่นอีสาน ผู้วิจัยจึงได้เลือกเรื่องย่อของวรรณกรรมนิทานจักรๆ วงศ์ๆ ในภาคต่างๆ ที่ปรากฏในรูปแบบต่างๆ จากงานรวบรวมวรรณกรรมนิทานเล่มที่สมบูรณ์ที่สุดของแต่ละภาค ดังนี้

ภาคกลาง	<p>ตรีศิลป์ บุญขจร (๒๕๓๐) วรรณกรรมประเภทกลอนสวดภาคกลาง : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ เรื่องที่นำมาใช้มีดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ดาวเรือง - จำปาสีตัน - ชินราช - สมุทรโคดม - ทินวงศ์ - สิงห์สร้างสี่ - ลั่นทอง - กุสราช - สุวรรณรัตน์ <p>เสาวลักษณ์ อนันตศานต์(๒๕๑๕) บทละครนอกสมัยกรุงศรีอยุธยา เรื่องที่นำมาใช้มีดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - พิณสุริวงค์ - สังข์ทอง - สังข์ศิลป์ไชย - การเกิด - คาวี - โม่่งป่า - มณีพิไชย - สุวรรณหงส์ - โคบุตร - ไชยทัต - พิมสุวรรณค์ - ไชยเชษฐ์
ภาคใต้	<p>อุดม หนูทอง (๒๕๒๑) วรรณกรรมภาคใต้ประเภทนิทานประโลมโลก เรื่องที่นำมาใช้มีดังนี้</p>

- สิ้นนุราช
- พระรถเสน หรือนางสิบสองคำกาพย์
- วรวงค์
- เจ็ดจาคำกาพย์
- สุวรรณสิน
- สุวรรณหงส์
- การะเกด
- โสนน้อยคำกาพย์
- ศิลปศาสตร์
- พระแสงสุริยฉาย
- สุพรรณรังสี
- อำไพยราช

ประทีป ชุมพล (๒๕๑๙) วรรณกรรมภาคใต้ เรื่องที่นำมาใช้มีดังนี้

- ปองครกคำกาพย์
- พระวรรณเตร

ภาคเหนือ

เสน่หา บุญยรักษ์ (๒๕๑๙) วรรณกรรมคำวของภาคเหนือ เรื่องที่นำมาใช้มีดังนี้

- หงส์หิน
- ช้างโพงนางผมหอม
- ปลาตะเพียนทอง
- บัระวงค์หงส์อำมาตย์
- สุวรรณเมกษะหมาชนคำ
- กำก้ำดำ
- เจ้าสุวัตร
- วรรณพราหม
- เจ้าแสงเมืองหลงถ้ำ
- สุวรรณะหอยสังข์
- ชิวทาลิ้นคำ
- ช้างงาเดียว
- วงศ์สุวรรณค์
- จันตะมา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรีชา พิณทอง (๒๕๒๒) รวมวรรณคดีอีสานเล่ม ๑ และ เล่ม ๒ เรื่องที่นำมาใช้มีดังนี้

- ท้าวมหาหุยุ
- สังข์ศิลป์ชัย
- ท้าวเต่าคำ
- นางแดงอ่อน

ธวัช ปุณโณทก (๒๕๒๒) วรรณกรรมอีสาน เรื่องที่นำมาใช้มีดังนี้

- ท้าวกำก้ำดำ
- จำปาสี่ต้น
- ท้าวบัวสม บัวสอง บัวเขียว
- ท้าวสิงห์กาโลกระต่ายคำ
- นางผมหอม
- สุริวงศ์
- กาละเกด
- ท้าวจักร์ฉินพรหมริน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของตัวละครเอก

พฤติกรรมหลัก หมายถึง การกระทำของตัวละครเอกที่เป็นส่วนสำคัญของเรื่องที่จะขาดเสียมิได้ เมื่อนำพฤติกรรมหลักมาเรียงลำดับกัน จะได้โครงสร้างของนิทาน

โครงสร้าง หมายถึง ลำดับความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องของพฤติกรรมหลักที่กำหนดการดำเนินเรื่องของนิทาน

โครงเรื่อง หมายถึง คำเรื่องคร่าวๆ ที่พอจะบอกแนวเรื่อง หรือแนวการดำเนินเรื่องของนิทาน

วรรณกรรมนิทานที่ใช้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ หมายถึง วรรณกรรมนิทานประเภทนิทานจักรๆ วงศ์ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. รวบรวมวรรณกรรมนิทานจักรๆ วงศ์ๆ ของไทยจากหนังสือต่างๆ
๒. ศึกษาทฤษฎีโครงสร้างของนิทานตามแนวทฤษฎีของ วลาดิเมียร์ พรอพพ์
๓. วิเคราะห์วรรณกรรมนิทานโดยแบ่งพฤติกรรม (function) ของนิทานแต่ละเรื่องอย่างละเอียด
๔. วิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างของวรรณกรรมนิทานจักรๆ วงศ์ๆ ของไทยในแต่ละภาค
๕. สรุปและเสนอผลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบโครงสร้างหลักของวรรณกรรมนิทานไทย
๒. ทำให้ได้ทราบความเหมือนคล้ายและความแตกต่างของโครงสร้างของวรรณกรรมนิทานไทยภาคต่างๆ